

# SISZÁNTÚL

**ELŐFIZETÉSI ÁR**  
A kiadók hivatalban átvéve:  
Egy évre ..... 10 k.  
Nagyedévre ..... 4 -  
Helyben hához hordva:  
Egy évre ..... 20 kor.  
Nagyedévre ..... 5 -  
Közvetlen postán szállítva:  
Egy évre ..... 24 kor.  
Nagyedévre ..... 6 -  
Egyes szám ára 8 fillér.

Politikai  
napilap

Megjelenik minden nap, a hétfő és  
Ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:  
Nagyvárad, Szilágyi Dezsa-u. 8.

A szerkesztőség kéziratok vissza-  
adására vagy megőrzésére nem  
vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadó-  
hivatalhoz intézendők.

**XXII. évfolyam 85. szám.**

**Nagyvárad**

**Csütörtök, 1916 április 13.**

## 3000 angol halott az Irak-fronton.

### A törökök fényes győzelme.

Konstantinápoly, április 12. A főhadiszállás jelenti:

**Irak-front:** Az angolok Felachia mellett ismét veres veresé-  
get szenvedtek miközben több mint 3000 halottat és foglyokban 1  
tisztest és néhány főnyi legénységet vesztek. Április 9-én reggel az  
ellenség másfélóra hosszát tartó tüzérségi előkészítés után a Tigris part-  
járól egész haderejével támadást intézett Felachia melletti állásaink el-  
len. A harc 6 óra hosszát tartott. Kezdetben sikerült az ellenségnek óriási  
veszteségük árán lövészárkaink egy részébe behatolni, de vitéz csapa-  
taink szuronnyal az ellenségre vetették magukat és így azokat, akik ár-  
kainkba behatoltak, valamint a segítségükre érkezettek vissza kergették  
árkaikba. A csata napján este lövészárkaink egy részében és ezek előtt  
több mint 3000 halott ellenséget számláltunk meg. A foglyok beszélik, hogy  
az ellenséges csapatok közül a harc során a legsúlyosabb veszteséget a  
13. angol hadosztály szenvedte, amely kizárólag angolokból állott és  
annak idején a Dardanelláknál harcolt, legutóbb pedig az Irak-frontra  
került.

Csapatunk az április 5-iki és 6-iki harcokban valamint az április  
9-ikiben példátlan vitézséggel harcoltak és haditörténelmünket a dicső-  
ségnek újabb lapjával szaporították. Egyéb jelenteni való nincs.

(Min. eln. sajtóosztály.)

### Az oroszokat elűztük Rivánál.

**Olasz hadszíntér.** Budapest április 12. (Hivatalos.) Az arcvonal  
egyes szakaszain az élénkebb ágyuharc tovább tart. Rivánál az ellensé-  
get amely egyes előretolt árkokban és egy védőfalnál Peronétól délre  
megvetette a lábát, ezen állásokból ismét elűztük. Az orosz támadást  
ezzel teljesen visszavertük.

**Orosz és délkeleti hadszíntér.** Budapest, április 12. (Hivatalos.)  
Nincs nevezetesebb esemény. Höfer.

### Angol légi támadás készül Németország ellen.

Budapest, április 12. (Saját tud.) A „Daily Mail” olyan akciók élére  
áll, hogy angol légi járművekből összeállított repülőraj Németország  
ellen támadást intézzen.

### Hollandia jelentése a pápának a katonai készülődésekről.

Bern, április 12. A Daily News sze-  
rint a hollandi kormány egyik megbí-  
zottja kijelentette a pápának, hogy a  
németalföldi katonai előkészületeket kizáró-  
lag Hollandia semlegességének megőr-  
zésére tették és egyelőre hollandi inter-  
vencióról szó sincs. A németalföldi meg-  
bízott hivatkozott arra az angol hivatalos  
közlésre, mely szerint valótlán a hír,  
hogy Anglia seregeket akar Hollandiában  
partra szállítani.

### A portugál kormány lemondott.

Budapest, április 12. (Saját tud.)  
Lisszaboni lapok szerint Almeida  
portugál miniszterelnök a köztár-  
saság elnökéhez benyújtotta az  
össz-kabinet lemondását.

### A lengyelek a pápa segítségét kérték.

Lugano, április 12. A római lengyel  
hírszolgálati iroda közli: Svájci és amerikai  
lengyel segélybizottságok, miután eddig a  
négyesszövetségnél, főleg Angliánál hiába  
igyekeztek engedélyt kieszközölni Lengyel-  
országnak amerikai élelmiszerekkel való el-  
látására, most a lengyel püspökökre való  
hivatkozással, akiknek megbízásából a leg-  
utóbbi napokban egy prelátus Rómába ér-  
kezett, a pápához fordultak, hogy befolyását  
az angol és német kormánynál érvényesítse  
oly irányban, hogy lehetővé tegye az in-  
séget szenvedőknek élelmiszerekkel való el-  
látását.

### Villa mexikói tábornok halálán van.

Budapest, április 12. Washingtonból  
jelentik, hogy mexikói hírek szerint, ame-  
lyeket eddig hivatalosan nem erősítettek  
meg Villa tábornok, a mexikói felkelő osa-  
patok vezére a legutóbbi ütközetben kapott  
sérülésébe valószínűleg belehal.

**Markovits és Weinberger cég tavaszi újdonságai**

**megérkeztek**

és pedig: felöltők, blousok, pongyolák, alsó szoknyák leibchenek, férfi és  
női fehérneműek, valamint váznak, divatkelmék és selymek. Közismert  
női szabósága a legdivatosabb costumöket a legelőnyösebb árban készít.

**Telefon 9-011**

## Gabonamonopólium készül.

A már husz hónap óta tartó háboru alatt bebizonyult, hogy a gabona-kérdés megoldása egyike volt a legnehezebb feladatoknak. A kormány az első hónapokban megfelelő jártasság hiányában olyan intézkedéseket fogantatosított, amelyek csak kárára voltak a gabona ügynek. Legnagyobb hiba volt később mindenesetre az, hogy a kormány a gabona-ügyet a Haditermék Részvénytársaságra bízta. Ez a módszer nem vált be. A hibákra most nem mutatunk rá, de tessék megkérdezni az országot, be fog bizonyulni, hogy ez a módszer a legtökéletlenebb. Hiba volt az is, hogy az ármáximálásokkal nem a háboru kitörése napján lépett fel a kormány. Ezáltal alkalmat adott a gabonakereskedőknek arra, hogy saját érdekében mindent elkövessenek és felverjék az árakat. Hiszen a legnagyobb abszurdum az, hogy Magyarország gabonatermő ország lévén, békeidőben is óriási exportra dolgozott és most az export megszűnt, vagy éppen alapos redukálása után a békeidők kétszerezésért tudja saját lakosságát gabonával ellátni. Nyilvánvaló, hogy spekulációról van szó.

A múlt évi bő termés mindenkiben azt a reményt keltette, hogy az ország sőt a szövetséges állam is bőségesen el lesz látva gabonával.

Gabona van is bőségesen, de a nyereszkesedés úgy tüntette fel, mintha nem volna az országnak elegendő gabonája.

A Hadi Termék Részvénytársaság egyáltalán nem segítette a helyzetet. Ez a rendszer sokkal rosszabb, mint volt az 1914. évi rekvirálási rendszer. A rekvirálás megmaradhatott volna, csak reformálni kellett volna a tapasztalatok alapján. A részvénytársaságról az elégtelenség következtében általánosságban beszélnek, hogy már az ideán nem fog működni, ami ugyan üdvös dolog volna.

A kormány állítólag az ideán a gabonamonopóliumot lépteti életbe. Erre vonatkozólag a következő információkat nyertük.

— Mi még hivatalosan nem kaptunk róla értesítést, hogy a kormány a gabonamonopóliumot életbe akarja léptetni, azonban az előjelek határozottan megerősítik, hogy tényleg monopóliummal fog dolgozni. Már maga az a tény, hogy az ideai termésből nem vásárolhat senki, azt bizonyítja, hogy minden termés felett a kormány akar rendelkezni. Ez volna a leghelyesebb megoldás, csak ne egy harmadik intézmény útján jutna a közönség a búzához, hanem egyenesen a kormánytól kapná azt. Ha a kormány az ideán saját kezelésébe veszi a gabonakérdés megoldását, akkor nem teljedik be az a jóslat, hogy 2 korona lesz egy kiló kenyér.

— Dacára annak, hogy őszi vetés kevés volt, a tavaszi vetés oly óriási apparátussal folyik, hogy minden mulasztás pótolva lesz. A gazdaközönség a gazdasági munkásbizottság ellenőrzése mellett a katonai és fegyver munkások támogatásával a földeken a háboru nehézségeit leküzdötték, még pedig úgy, hogy csakugyan kevéssel vagy talán semmivel sem kerül többre ma egy hold föld megnöveltetése, mint békében. Most

már csak a termés ára és a termés kiszolgáltatása lesz hátra és erre a monopólium igen helyes megoldás volna, azonban csak a kormány kezében.

## Ki építse meg a fürdők vasutját?

A következő „Nyílt levél” közlésére kértünk fel:

Nagyváradot a Félix- és Püspök fürdőkkel összekötő villamos vasut létesítésére immár két ajánlatot ismerünk. Az egyik a Hankovits féle, a másik a Belényes-Vaskóhi vasut r. t.-é. Az előbbi közuti, az utóbbi vicinális.

A Hankovits-félével az országuton egy önálló külön vasut létesülne, mely — a kötött szerződés szerint — a koncesszió lejártá után minden tartozékával (legkevesebb 3-4 millió érték) a város tulajdonába megy, természetesen annak idején ezen tőkének a jövedelme is tisztán a város pénztárát fogja illetni. A kötött szerződésben biztosítás történt arra, hogy ezen villamos egész éven át, tehát télen is üzemben marad, a nyári időny alatt óránként 3 vonat indul s végül, hogy a viteldíj a fürdőkbe vagy vissza 40 fillér lesz.

A Belényes vaskóhi vasut r. t. terve az, hogy a saját vasuti vonalából szárnyvonalakat épít.

Nyilvánvaló lett a múlt heti közigazgatási bejárásom, hogy a belényes-vaskóhi vasut vicinális akar csinálni, amely a fennálló vasuti törvények szerint a városé sohasem lehet. S amennyiben a vicinális vasutak az államvasutak kezelésében állanak, — mi váradiak tudjuk legjobban éppen a fürdőkkel való eddigi közlekedési viszonyokból, hogy a sok küldöttség és kérvényezés dacára mindig csak akkor és annyi vonatot kaptunk, mint amennyit az államvasut engedélyezett, a fürdőkkel való összeköttetésünk egy vicinálison ismét függő és alárendelt lehet, aminek megszüntetésére irányult a Hankovits féle tervezet.

A belényes-vaskóhi vasut semmiféle biztosítást nem nyújt a város közönségének sem a viteldíjakról, sem a menetrendről, sem arról, hogy egész éven át, vagy csak a nyári időny alatt fogja e üzemben tartani a tervezett villanyost? Egyszóval semmiről sincs biztosíték s csak annyit tudunk, hogy lesz egy vicinális összeköttetés a fürdőkkel, első sorban nem is a város közönsége érdekében, sem pedig a fürdők körül fekvő községeknek a város gazdasági érdekeivel kapcsolatban.

E két tervezet most kerül a város közönségének bírálata elé. Látható, hogy a két érdek közül melyik áll közelebb a város érdekéhez. Ennek természetesen folyománya az volna, hogy a város vegye át a Hankovits féle tervet és valósítsa meg. Válszó bizonyára akad, hiszen a Siemens-Schuckert művekkel, amely a mostani alapépítmény, a Ganz cég szivesen áll konkurenciába s a városnak már régen van összeköttetése Ganzékkal. Ezenkívül a városnak van villamosműve, amelyek egyik mellékága lehetne a fürdői villamos.

Most vigyázzon a város saját érdekeire, mert összekötheti a fürdők villamosát a villamosművel. A kérdénapirendre kerül rövid idő alatt s a mai közgyűlésen bizonyára szóvá teszik a villamos ügyét. Legyen a város az engedélyes s építtesse meg a vasutat. Jól jön ki vele.

Ebben a kérdésben az ügyet minden oldalról megvilágító ellentétes véleményeknek s így e sorokban foglaltaknak is helyet adunk.

A döntés most illétkes helyre jutott, s így ezt be kell várni.

## Hogyan pótoljuk az emberanyagot?

### A háborus halálozási százalék.

Mikor a véget nem érő világháboru megindult, a katonai szakértők a hadviselés tartamát a várható veszteségi arány szerint próbálták megállapítani. A régi, tökéletesen öldöklő fegyverekkel viselt háboruk halálozási percentjéről ismeretesek, hogy az 7 percent volt. Tekintettel a fejlettebb fegyvertechnikára, amely lehetővé teszi, hogy egy lövedék (pld gránát) 20-30 embert elpusztított, a mostani világháboru halálozási arányát 10 százalékban vették fel a szakértők s így közeli véget jósoltak az emberanyag várható kimerülése miatt.

A háboru közel két évi tapasztalatai azonban arra a meglepő eredményre vezettek, hogy a nem föltétlenül halálos sérülések és sebesülések a szervezet regeneráló képessége folytán tökéletesen gyógyultak s olyan sebesültek, akik rokkantaknak látszottak, visszaszerezték tagjaik előbbi ruganyosságát és használhatóságát.

A veszteségi arányszám után kutatva arra a meglepő eredményre jutottak, hogy a háborus halálozás, amely fegyver használata folytán következett be és nem betegség miatt, mélyen alatta marad a preliminált percentnek, de nem éri el a régi halálozási arányszámot sem.

Ez a százalék nem 10 és nem 7, hanem eddig másfél percent. Hétszer kevesebb annál, amire számítottak s négyszer kisebb, mint a régi harcokban. Ezért birjuk a háboru rettenetességait, egy félvilág minden gazsággal és dühvel spēkeit megújuló rohamait. Nem fogy az emberanyag oly gyorsan, mint régen, amiben érdeme van a háborus higiénének, orvosi karunk önfeláldozó tevékenységének, a hadügyi kormány áldozatkész, gyors intézkedéseinek, amelyekkel a sebesülteket megmenti a pusztulástól helyes kezelés, gyógyfürdők segítségével. Bónák, vakok, sánták lettek egészségesekké, halálos betegek harc képesekké. Így pótoljuk a kevesebb emberanyagot, hogy kiméljük s ha ellenségeink felvad népeket is hoznak ránk, mi jobb kezeléssel és védelemmel kitarunk addig, míg megéri számunkra a győzelem gyümölcse.

sz. d.

### Hírlapok küldése Szerbiába.

Kiadóhivatalunk értesítést kapott, hogy Szerbiába lehet hírlapokat hírlapjegygyel bérmentesítve küldeni. A posta- és táviradigazgatóságnak erre vonatkozó értesítése ezeket tartalmazza:

Kereskedelemügyi m. kir. minister urnak f. évi március hó 26-án kelt 20961/V. számú leirata alapján értesitem a tekintetes kiadónivatalt, hogy amennyiben a Szerbiában Arangyelevác, Belgrád, Grn. Milánovác, Kragujevác, Obrenovác, Palánka, Sabác, és Valjevo helyeken felállított s a magápostas forgalomban is résztvevő I. osztályú hadtápposta hivatalokkal való forgalomban a hírlapjegygyel való bérmentesítés kedvezményét igénybe kívánja venni ez iránt kereskedelemügyi m. kir. minister urhoz folyamodni kell. Nagyvárad, 1916 március hó 31. Siket m. kir. posta táv. főigazgató.

## Sorsdöntő órák Romániában.

Bern, április 12. A Tribuna jelenti Athénből: Bukarestből ideérkezett politikai személyiségek szerint Romániában a katonai aktivitás rendkívül nagy. Eddig is óriási municiószállítmányok érkeztek és még nagyobbakat várnak, ha Arhangelszkből megindulhat a transport. Az egész román közvélemény érzi, hogy a sorsdöntő órák küszöbön vannak.

### Orosz uralom Romániában.

Predeal, április 12. A Tulceaiban megjelenő „Erdul Dobrogei” című lap „Orosz uralom alatt vagyunk?” címen a következőket írja:

Ami Galacban, Tulceaiban és országunk más részeiben történik, az tényleg úgy tűnik fel, mintha orosz uralom alatt állanánk. Az orosz tiszték és magasabb hivatalnokok gyakran látogatják meg a galaci erődítményt. Az orosz gőzösök már csak azért látogatnak kikötőnkbe, hogy a fent említett személyiségeket Romániába szállítsák. Ami ezzel szemben a romániai utasokat illeti, nemcsak az orosz határt zárják el előttük, de már senki sem mer Oroszországba utazni, mert fél, hogy mint kémeket üldözik és börtönbe vetik.

Az orosz tiszték és hatóságok ezzel egyidejűleg román földön élénk propagandát

fejtenek ki és mindenkit terrorizálnak, anélkül, hogy őket ebben valaki megakadályozná, vagy ellenőrizné.

Már más alkalommal is kérdeztük, hogy mit jelentett a covurlui előljáróság szalonjában tartott nagy ünnepség, melynek keretében Gussi előljáró mellett sok közhivatalnokunk kapott nagyszámu orosz rendjelt és amely alkalomkor a galaci hölgyek között is bőkezűen osztottak ki ajándékokat?

Mit jelentsen ez a terror és azok a botrányok, melyeket Wisolkin orosz tábornok és adjutánsa, Kartamischev konzul fejtettek ki, illetőleg okoztak az orosz Vörös Kereszt javára a galaci polgárok között indított gyűjtés alkalmából.

Hol maradnak a hatóságok? Mit csinál a kormány? Talán csendesen beleegyeznek abba, miszerint orosz uralom alatt állunk?

### Verdun porrá ég.

Budapest, április 12. (Saját tud.) A schweizi lapoknak a francia határról jelentik, hogy Verdun városa rövidesen porrá ég.

### Anglia nem küld segítséget Verdunhoz.

Budapest, április 12. (Saját tudósítónktól.) Bécsből jelentik: Az antant legutóbbi párisi tanácskozása után Kitchener, Cadorna és Joffre a verduni helyzet felett megbeszélést tartottak. Joffre megerősítő csapatokat kért szövetségeseitől, azonban Kitchener ezt kereken megtagadta, míg Cadorna kisebb csapat-kontingenseket helyezett kilátásba.

### A Zeppelin támadások pusztítása Angliában

Budapest, április 12. (Saját tudósítónktól.) Rotterdamból jelentik: A legutóbbi Zeppelin támadások Angliában Leith, Hull, Grinsby, Lunderland és New Castle városokban rengeteg károkat okoztak. Leithban óriási tüzvész pusztított, New Castleben a Tyne hidja elpusztult, Grinsbyben épületek romba dőltek, egy kaszárnya romhalmaz lett s több száz katona meghalt és megsebesült.

### A háboru vége angol vélemény szerint.

Budapest, április 12. (Saját tud.) Zürichből jelentik: Lord Georg egy szociáldemokrata vezér előtt a következő kijelentést tette: Anglia a háborút 1914-ben megizente, 1915-ben belekezdett, 1916-ban folytatta és 1917-ben fogja befejezni.

### Németország válasza az Unió jegyzékére.

Budapest, április 12. (Saját tudósítónktól.) Berlinből jelentik: Az Egyesült Államoknak Sussex és más hajók megtorpedozása ügyében intézett jegyzékére a német kormány átnyújtotta válaszáat a berlini amerikai nagykövetnek. Megállapítja, hogy a Berwin Ibal, Englishman, Eadle Boin angol gőzösök előbb menekülni próbáltak, csak ágyutüzünkre állottak meg, ezután figyelmeztetés nélkül mentőcsónakokat bocsátottak le. A gőzösök elsüllyesztése csak azután történt meg, hogy a hajó legénysége biztonságban volt. A Sussex francia gőzös ügyében a megtorpedozás nem volt kétségtelenül megállapítható. A jelzett időben elsüllyesztettek ugyan Sussexhez hasonló hajót, azonban valószínűleg, hogy az lett volna. Inkább lehetséges, hogy a Sussex angol aknán pusztult el.

Németország nézeteltérés esetén hajlandó az ügyet a hágai döntő bíróság elé vinni.

## Összeomlanak a francia ellentámadások.

Berlin, április 12. A nagyfőhadiszállás jelenti:

### Nyugati hadszintér.

La Boisellenél (Alberttől északra) egy kisebb német osztag az angol állás ellen intézett éjszakai vállalkozásából veszteségek nélkül 21 hadifogollyal és egy gépfegyverrel tért vissza.

A Maastól nyugatra a franciák hiába támadták Avocourtól északkeletre levő állásainkat. Egyebekben tüzéségünk élénk tüzelésre szorított. A keleti parton három, a leghévesebb tüzelés által előkészített ellentámadás a Boivre hegyháton az ellenségnek nagy veszteségeket okozott, de előnyt nem biztosított neki. A rohamra indult csapatoknak két ízben zárótüzünk körletén sem sikerült túl jutniok, a harmadik roham akadályaink közelében két tüzünkben teljesen összeomlott.

A Caillette erdőben szívós védelem ellenére lépésről-lépésre némi tért nyertünk.

Légi harcban egy francia üldöző légi járművet Ornesnál (a Voivre fensíkon) lelőttünk. A repülőgép vezetője meghalt.

## Az oroszok éjjeli támadásának visszaverése.

### Keleti hadszintér.

Karbulovkánál (Dunaburgtól északnyugatra) több orosz század éjjeli támadását visszavertük.

### Balkán hadszintér.

Nem volt újabb esemény. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

### Döntés a balkáni francia seregekre nézve.

Budapest, április 12. (Saját tud.) Párisi lapok kifejtik, hogy a francia legfelső hadvezetőségnek a balkáni francia hadseregre irányuló fontos elhatározásai megvalósulás előtt állanak.

### Orosz hullamezők.

Rotterdam, április 12. A Rotterdamsche Courant berlini levelezője táviratozza lapjának a keleti frontról:

— Amikor látogatást tettem a Naroc-tól északra Postavy felé lévő frontunkon, rettenetes hatással volt rám az orosz hullamezők látása. Két helyen pusztán szemmel ezernél több temetetlen orosz holttestet számoltam meg. Különösen ott voltak gyilkos harcok, ahol az oroszok betörték a német állásokba, ahonnan azután kivetették őket és valamennyiüket felkoncolták. Azon a nagy mezőn, amely a két ellenfél erdei állása között elterült, egész orosz hadoszlopok pusztultak el, ahol nem sikerült a betörésük, a holttestek egész három méterig megközelítik a német árkokat. A német katonák hasig érő vízben éjjel-nappal harcoltak az orosz támadók ellen a hat fokos hidegben. Elmondották nekem, hogy az orosz csapatokban nagy az alsóbbrendű tiszték hiánya és ezért azok az orosz csapatok, amelyek benyomultak a német árkokba, nem tudták mit csinálni, hanem inkább megadták magukat.

## A hadinyereség elítélendő-e s megadóztatható-e?

Irtta: Ehrenberg Richárd, a Rostocki egyetem tanára.

Nagyvárad város a hadinyereséget kívánja megadóztatni s e célból felirt a pénzügyminiszterhez. A kérdést az alábbi cikk világossá teszi, amelyet Az Üzlet-ből vettünk át:

Aki a háborus üzletek által oly nyereségre tesz szert, amelyek veszteségi veszélyekkel nem állanak arányban, aminél nem minden egyes üzletet önmagában kell megítélni, hanem csak az egész üzleti működést a háboru folyamán, aki a népszerűsített helyzetét kibaszálja, például élelmiszereket összevásárol, hogy biztos nyereséget bezebeljen, elítélendően cselekszik, még hogy ha működésének eredménye a köznek hasznára is szolgált.

Vajjon meg kell-e adóztatni a hadinyereségeket? Hogy a hadinyereségek nem elítélendők, ebből még nem következik, hogy adómenteseknek is kell maradniuk. Ellenkezőleg: a teherviselőképesség alapján való megadóztatásnak alapelve, amely a békés gazdaság egész adórendszerében mind jobban uralomra jutott, az bizonyára nagyobb mértékben fizetőképesebb, mint az, aki a háboruban veszít, vagy különösen az, akinek egész léte sebesülés, vagy a család-fentartó halála folytán súlyosan meg van rendülve.

Idáig a kérdés teljesen tiszta és egyáltalán bonyolítani sem kellene: mert a német adótörvényhozás önmagában is eleget ad a kérdésre, hogy a hadinyereség megadóztatható-e. Azonban általános a kíváncsi a hadinyereségnek különös és pedig különösen magas megadóztatása után, egy hadiadó után. A néprészület követeli ezt az igazságosság nevében.

Az elvi jogosultsága ennek a követelésnek el nem vitatható. A ki a háboruban észlelhető általános jövedelemcsökkenés dacára éppen ezen háboru által megnagyobbította jövedelmét, az különös mértékben adóképes és pedig hadiadóképes. Természetesen a kiadások is emelkedtek; de ez egy általános tünet, ami csak kiélel a jövedelemcsökkenés esetei és itt egyáltalán nem nyom a latba; az adótörvényhozás csak igen kivételesen törődhetik a személyes kiadások nagyságával; ez természetesen befolyásolja az igazságos megadóztatást, de azt meg nem változtathatja.

Mindezzel azonban még mindig nincsen megmondva az, vajjon lehetséges-e hadinyereségeket egy különös hadiadónak alávetni. Azt, vajjon a jövedelem gyarapodása a háboru által állott-e be, sok esetben kifogás talánul nem lehet megállapítani és ezért ezt, mint kritériumot mindjárt az elején ki kell küszöbölni. Ezek után csak az marad hátra, hogy a háborus adók jövedelme szolgáljon alapul, amelyet az előző békeévek jövedelmével kell összehasonlítani és minden többjövdelem kerüljön megadóztatás alá, természetesen progresszív és magas tételekkel. Ezen adóztatásnak a kivitele azonban igen nehéz lesz, amit néhány példával kívánunk igazolni.

Egy gyárnak a maga üzemberendezését meg kellett változtatnia, ami különben a legtöbb gyárnál tényleg megtörtént. A gyár a külön cél érdekében alakította át berendezését, amely a háboru után csak kevés értékkel fog birni és ezért teljesen, vagy legalább nagy részében leirandó lesz. — Mennyi hadinyereség fog azután még megmaradni?

Egy spekuláns a háboru áremelkedései folytán sokat keresett. A „meg nem érdemelt áremelkedést”, a kizárólagos konjunk-

tura-nyereséget a háboruban kétségtelenül különösen magas tételekkel kellene megadóztatni, de éppen ilyen nyereséget lehet legkevésbé beigazolni, ha az adóköteles nem becsületes polgár és ha talán nem is vezet kereskedelmi könyveket. A hatóságok számára történt szállításoknál a beszerzési ár igazolását kellene megkövetelni; ezzel azonban csak „az utolsó kezét” érnek el, míg a szállított áruk előző tulajdonosai, akik talán sokkal képesebbek az adó viselésére, csak lényegesen nehezebben érhetők el.

Egy orvos mérsékelt gyakorlattal a háboruban mellékesen mint katonai orvos is működött és ezzel jövedelmét megkészengette; ezt a hadinyereséget szívtán nem lehet adómentesnek hagyni, mivel az orvosok igénybevétele igen különböző díjazásuk pedig ugyanazon rangban egyforma.

Hogy kell végül megoldani a kérdést a háboru tényleges résztvevőivel szemben? Miképpen azokkal, akik otthonukban fejtenek ki működést a háboru érdekében és pedig gyakran magas fizetések ellenében? Sokan közülük a háboruban lényegesen emelték jövedelmüket, szemben másokkal (tisztviselők), akiknek háborus jövedelmét a békeidők jövedelmébe beszámították.

Mindezeknek a hadiadó alól való felmentése igazságtalanságnak fog felünni. Viszont másfelől igen súlyos intézkedés volna, ha egy sebesült vagy egy egészségében megkárosított egyén, esetleg egy elesett özvegye, megfosztatná magát magasabb háborus jövedelmének egy részétől. Az adókazuisztikának a hadinyereségek megadóztatásánál nemcsak a legnagyobb objektív nehézségekkel kell számolnia, hanem a néprészület számos színezetével is; ez az adó a néprészületből fakad és ezt az eredetét nem szabad megtagadnia. Annak az adónak, amely az igazságosság nevében keletkezett, különösen óvakodnia kell súlyos igazságtalanságoktól. Röviden, az egyes államok adótechnikája, amely hasonló nehézségekhez nincsen hozzászokva, igen tüskés feladat előtt áll. De ezt mégis meg kell oldania.

## Akit már elveszettnek hittek.

Mészáros Lajos nagyvárad kerkeskedő, a Mezey János és Tarsa fűszerkerkeskedő cég beltagja, mint honvédtüzemester szolgált a 2. honvédtüzérezredben, a háboru elején vonult be ezredéhez.

1915. év március 22. én Przemysl elesterkor Mészárosnak teljesen nyoma veszett. A legutolsó levele Przemyslből 1915. februárjában érkezett tőle családjához légi postán. A család azóta minden utat és módot felhasználott, hogy hirt halljon felőle, de a ganfi, berni, koppenhágai, bécsi és budapesti Vörös Kereszt tudakozó irodák sem tudtak semmiféle felvilágosítást adni hollétéről.

Családjá már elveszettnek hitte s már a napot is megállapították, amikor mint halottért, istentiszteletet tartanak. Az elmúlt héten, április 7. én egy orosz levelezőlapot kézbesített a posta özv. Mészáros Józsefnének, az elveszettnek hitt kerkeskedő édesanyjának, amelyben Mészáros Lajos tudatja, hogy egészséges és hadifogoly Oroszországban, Patrozawoska Konopolban. A levelezőlapon csak ennyi áll: Bin gesund in Gefangenschaft. Antwort. Ludwig.

Hogy az 1916. évi február 10. én kelt levelező lapot tényleg Mészáros Lajos írta, azt igazolja maga az irás, amelyet az első pillanatban felismert a család minden tagja.

Természetesen az édes anyának és a család tagjainak nagy örömet okozott a pár szó, amelyből értesültek, hogy az elveszettnek hitt kerkeskedő életben van.

Hány bánatos családnak a tagja lehet még a távoli oroszföldön, akik nem tudták még értesíteni hozzátartozóikat életben létükről s akiket már rég elveszettnek hittek.

## Van-e rend a szőlőhegyen?

Irtta: dr. Molnár Imre, a hegyközség elnöke.

A „Nagyvárad Napló” tegnapi számában „A nagyvárad hegy veszedelme, — nem lehet napszámot kapni” cím alatt támadó cikk jelent meg a hegyközség vezetősége ellen:

A támadó cikk bántó része szószerint a következő:

„Nem tudjuk, kinek a lelkén szárad, (munkáshiány) de látjuk, hogy itt nincsen minden rendben. A miniszteri rendelet végére is nem azért van, hogy éppenséggel senki se tart a be.”

Tisztelettel kérdezzük azokat az urakat, akik itt segíteni tudának, miért nem igyekeznek érvényt szerezni a miniszteri rendeletnek?

Vajjon nem teene-e jó szolgálatot az ember-piacon is egy tábla, amelyen rajta volna a maximált napszám, nem vennék-e hasznát egy rendőrnök vagy egy hatóságnak, mely arra ügyelne fel, hogy a maximált napszám betartassék! Azért egy-két büntetés nem ártana, már csak a példa kedvéért is. Valamit pedig mindenesetre tenni kell, mert különben komoly veszedelem fenyegeti az egész várad hegyet.

A választ erre megadja az elnökség ténykedése a múlt hetek alatt.

A hegyközség április 2. án tartott közgyűlésén, mintegy 80 birtokos jelenlétében, az elnök ismertette a miniszteri rendeletet a napszám kérdéssről. Elmondotta, hogy a helyi bizottság illetékesen megállapította a hegyi napszámot s indítványozta, hogy a napszám maximális 30 példányban kinyomattassék, a hegyi bejáróknál kifüggesztessék, egy-egy példány a kerülőknek kiadassék, kik a rendelkezést ismertetni kötelesek.

Miután e rendelet sok ezer embert érint, azt csak a közgyűlést követő héten lehet foganatosítani, midőn az intézkedés kellően köztudomásra hozatott. (Lex non promulgata non obligat: a ki nem hirdetett törvény nem kötelez.) Az elnök kijelentette, hogy a többet ígérő tulajdonosok megbírságotlanak, a munkát megtagadó napszámok a hegyről eltoloncoltatnak s hogy e rendszabály április 8. án érvényre emelkedik.

Három napon át tárgyalt elnök a főkapitánynyal, ki megígérte, hogy egyszerű bejelentésre azonnal intézkedik, hogy rendőrséget ad, lovas rendőrökkel cirkáltat a hegyen. A helyi bizottság intézkedése nem célozza a munkásság kizsákmányolását, hisz a napszámok a mai helyzetnek megfelelőleg lettek megállapítva; de a nemzet ellátás biztosítása ma hadiszolgálat s ebben a munkában a napszámok is köteles résztvenni még büntetés terhe alatt is. A közgyűlésen az elnök ismertette a részgálic állását, mire a közgyűlés egyhangulag felkérte őt, hogy

Nagyvárad ügyét a miniszteriumban támogassa.

E megbízatás folytán a múlt hét végén elnök fenn volt Budapesten, beszélt az intéző miniszteri tisztviselőkkel s figyelmükbe ajánlotta Nagyvárad igazságos kérését. Valószínű, hogy némi siker is fogja kísérni a miniszter felvilágosítását a második kiosztás alkalmával.

E tények bizonyítják, hogy az elnökség tudatában van és volt ezen ügyek fontosságának s hogy legkisebb mulasztás büne sem szárad a lelkén s hogy bizony ebben az ügyben rendben van minden az ő részéről.

## A csigérgyarmati gyilkosság.

Dimb György és társai bűnügyében tegnap befejezte a bizonyítási eljárást a nagyváradai esküdttörvényszék. A kihallgatott tanúk alig voltak képesek világosságot deríteni erre a rendkívül szövevényes bűnperre, amelyben pedig a döntés három vádlott halálos ítéletét eredményezheti.

Elsőnek Szuba János népfelkelőt hallgatta ki a bíróság, aki a csendőrséghez van beosztva s jelen volt a vádlottak kihallgatásánál. Először közölte Dimb Györggyel lányát, aztán hazatért s Zsófit hallgatták ki. Zsófi egészen úgy mondotta el előtük az akasztást, mint a tárgyaláson.

Ezután Dimb Györgyét hallgatták ki. A csendőr előadta, mivel vádolja a lányát. Az asszony elszáradt s reszketni kezdett. Majd egy félórás gondolkodási időt kért s aztán vallani kezdett:

— Csak a Zsófi miatt történt a dolog. Úgy határoztuk Zsófi-val, hogy eltesszük láb alól a férjét. Zsófi unszolt bennünket azzal, hogy őt veri az ura s rosszul bánik vele. Részeses, kártyás volt, féltünk, hogy tönkretesz.

— Bementünk a szobába, a Zsófi kezében volt a hurok, én emeltem fel a vőm fejét s Zsófi rátette a hurkot a férje nyakára s a férfiak felhúzták a gerendára. Én nem segítettem, csak a lámpával világítottam, mikor a holttestet felvitték a padlásra s újra felkötötték.

Az öreg asszonyt vallomása után a csendőrök hazahozták.

Dimb György ekkor sem vallott, azért a csendőrök elfogták Morár Lázárt s vallatni kezdték. Hosszas gondolkodás után vallani kezdett.

— Akkor éjjel eljött hozzám Dimb s kért, hogy segítsek, eltesszük láb alól a vejét. Az ember pénzért a pokolba is elmegy. Egy 3 méteres kötelet hoztunk az udvaronról. Zsófi és az anyja már vártak. Én csak ott voltam, de nem segítettem. Zsófi tette a hurkot férje nyakára, Dimb felhúzta a gerendára.

Ezután vallott Dimb György is:

— Láttam, hogy részeses a vejem, csak a vagyon kellene neki, Zsófi is panaszkodott rá, s csak az alkalmat vártuk, hogy eltegyük láb alul.

Az akasztást úgy beszélte el, mint társai.

Ezután kihallgatták Dömötör István csendőrmestert, aki ép úgy vallott, mint az előző tanu.

Bulzán Tódorné tanu, a Dimb nővére előadta, hogy Zsófit legjobban szerették a szülei összes gyermekeik közül. Fontos volt vallomásának az a része, hogy Morár Lázár ekkor jó vagyoni helyzetben volt és haragban volt a testvérel Dimbvel s éppen azért a Serán temetésére sem ment el, hanem homokot fuvarozott. Dimb csendes, tisztességes ember volt, akinek senkivel sem volt baja.

Bodortó Jánosné másik nővére Dimbnek ugyanígy vall. Morár abban az időben annyira haragudott Dimbre, hogy nem ment el a Serán temetésére sem.

— El is mentünk hozzá a nővérel s kérdeztük, hogy mért hoz ilyen szegényt reánk, mért nem jön el a temetésre, de ő csak nem jött.

— Serán rosszul élt Zsófi-val. Egyszer Serán eljött hozzám s panaszkodott Zsófi-ra, hogy nem ad rá semmit. Akkor éjjel ott is hált nálam, nem ment haza. Egyszer meg náluk voltam s hallottam, hogy Zsófi azt mondta: inkább az ördöggel élek, mint az urammal.

Ez a tanu azt vallotta, hogy látta, mikor Morárral megérkeztek a csendőrök s a fülét cibálva szállították le a kocsirol s puskatussal ütötték az utcán.

Morár Lázárnak szinte panaszkodott Zsófi s azt mondotta, hogy akár az urát látja, akár az ördögöt.

Az utolsó tanu Dimb Florica volt, a Zsófi testvére. Elmondotta, hogy Zsófi egyszer kijelentette előtte, hogy apját nagy bajba fogja hozni s akkor övé lesz a vagyon.

— Zsófi rossz feleség volt, nem szerettem az urát. Azt mondotta: inkább szeretném az ördögöt. Félre is nézett szobok után.

Ezután szembesítették a két nővért: Zsófit és Floricát. Megható volt a két nővért szemről szembe látni, kik közül az egyik végzetesen terheli, a mási védi szüleit.

Florica szemébe mondta Zsófinak, hogy mindent csak a vagyon megkaparítása miatt tett. Amikor délelőtt elvitték szüleit, délután már beleült a vagyonba s dacára, hogy apja eltiltotta, eladott mindent. Kétezer keronát kapott az állatokért. Hiába tiltakozott a nővére ez ellen, azt mondotta:

— Apám, anyám halottak már mindketten, az enyém minden.

Floricát is megfenyegette:

— Téged is lerázlak a nyakamról, mint a szüleimet.

Ezzel a kihallgatással véget ért a bizonyítási eljárás.

## Több lisztet kér a város a minisztertől.

### A malmok nem örölinek a városnak.

Az utóbbi napokban a közéletmezési osztály olyan jelentéseket terjesztett a főjegyző elé, amelyek a liszt-szükséglet rovatában nagyobb mennyiségeket tüntettek fel, mint amennyit a város kapott.

Ez a kérdés a malomipar stagnálásával van szoros összefüggésben. A malmok sehol sem kapják az őrlésre szükséges gabonamennyiségeket, mert nem érkezik be a termény kellő időben s így sokszor redukált üzemművel dolgoznak. Nagyváradon a malmok már csak katonai őrleést teljesítenek, a város nem gabonát, hanem lisztet kap a Haditermék Részvénytársaságtól. Nem bizalmatlanság ez a malmokkal szemben s nincs semmi összefüggésben a gabona elmaradása azokkal a hírekkel, melyek rosszabb minőségű lisztről jelentek meg egyes lapokban, egyszerűen a tény az, hogy kész liszt jut Nagyváradnak és nem buza.

A napi szükséglet 1 és fél vagon liszt, körülbelül 15000 kilogramm, ez nem egészen folyik be. Sokkal kevesebbet kap a város s így a sütdék is kevesebb kenyeret adhatnak ki. Barna és félbarna kenyér

alig kerül forgalomba a liszthiány miatt, fehér kenyeret is dél felé már nem igen lehet kapni kis boltokban. A kenyérjegyet szigorúan kezelik mindenütt, vége a jó időnek, mikor 200 grammos kenyérjegyre fél kiló kenyeret lehetett kapni. Korpa — mint a K. H. jeleati, nincs. A gazdák örömeinek is vége.

A város most a kontingens felemelését kéri a minisztertől. Most naponta 2-3000 kilogrammal kevesebb a liszt a szükségletnél. Ezt kéri a város sürgősen, hogy baj ne legyen a város liszttel való ellátásában.

## Fischer Ervin zeneiskolája hangversenye.

Hírül adtuk már, hogy a Fischer Ervin zene tanár vezetése alatt működő jó hírű nagyváradai zeneiskola művésznövendékeivel szombaton, a hó 15 én a Vigadó nagytermében nagyszabású hangversenyt rendez. A művészi esemény iránt általános az érdeklődés a város zenekedvelő közönsége körében, amit csak fokozni fog az, hogy a hangverseny tiszta jövedelmét a vitéz nagyváradai négyes honvédek számára beszerzendő husvéti ajándékokra fogják fordítani.

A fényes sikerűnek ígérkező hangverseny szombaton délután 5 órakor kezdődik és műsora a következő:

1. Nyitány: előadja 4 ik honvédgyalogezred zenekara Scharf karmesterrel.
2. Bach: h. moll sinthe Weisz R. Magda. Grieg: Peergernt sinthe. III. IV. tétel 8 közre 2 zongorára játszik Ternyei Edith, Weisz R. Magda, Krauss Irén, Petry Edith
3. Mozart c moll koncert tétel zenekari kísérettel játsza Kardos Magda.
4. Fitzenhagen: Dämon fantasia cello: Rezik Károly gordonkaművész, zongorán kíséri: Waldmann Rózsa áll. kép. okl. zene tanár.
5. Chaminade: Zingara Havas Rózsi. Moszkovszki: Momento gioioso Grósz Ilonka, Weber: versenymű C dur, Szokoly Erzs. II. zongorán kíséri. Somló Aranka.

10 perc szünet.

6. Intermezzo, előadja a honvédzenekar Scharf karmesterrel.
7. Beethoven: B dur koncert I. tétel Steiner Erzs. II. zongorán kíséri Waldmann Rózsa tanárnő.
8. a) Schumann: Träumerei, b) Tenaglia: Aria (1600), c) Herbert: Szerenád, d) Popper: Polonaised concert cello: Rezik Károly gordonkaművész. Zongorán kíséri Waldmann Rózsa okl. tanárnő
9. Verösmarty: Liszt Ferenchez. Szavalja Bihari Ákos színművész.
10. Liszt: a) Liebestraune, Waldmann Erzs. b) Fantasie (Ruinen von Athen.) 2 zongorára írta a szerző, játszik Barabás Erzs. és tanára Fischerné Szalay Stefánia.

A hangversenyre a páholy jegyek már elfogytak; ülőhelyek 3, 2 és 1 koronáért, állóhely 40 fillérért kaphatók még Huzella M. és Berger Milka üzletében, (Rákóczi-ut), valamint a Zeneiskola helyiségében és a rendezőség tagjainál.

Hogy a fiatalsággal is megkedveltesék a zenét, a rendezők. iskolák számára az 1 koronás jegyeket 60 fillérért, a 60 filléres állóhelyet diákoknak 40 fillérért árulják.

# HIREK

**\* Személyi hír.** Czövek Sándor dr. államrendőrségi kapitány, a m. kir. államrendőrség nagyváradi kirendeltségének vezetője tegnap Budapestre utazott.

**\* Uj képviselő.** Budapesti tudósítónk táviratozza, hogy marosvásárhelyi értesítés szerint a geryeszegi kerületben Csontos Olivárt munkapárti programmal egyhangúlag megválasztották képviselővé.

**\* Katonai kitüntetés.** A hivatalos lap közli, hogy a király Kőrösi Lajos 31. gyalogezredbeli őrmestert a koronás ezüst érdemkereszttel a vitézségi érem szalagján tüntette ki.

**\* Városi közgyűlés.** Nagyvárad városi törvényhatósági bizottsága ma, esütőkön délután tartja áprilisi havi közgyűlését. A szőnyegre kerülő ügyeket és javaslatokat már ismertették. Csalódás érte a városi tisztviselőket, de különösen a kisebb alkalmazottakat, akik a mostani nehéz megélhetési viszonyok között rég várják, hogy a város segít nyomoruságos helyzetükön s megkapják az 1915. évre a szokásos drágasági pótlékot. A városi tanács azonban ezuttal sem vette fel ezt az ügyet a közgyűlés tárgysorozatába. A városi alkalmazottak egyrésze pedig nyomorog s családjai valósággal éheznek, mert még kenyérre sem elég a fizetésük. Végre is annak a testületnek volna kötelessége, hogy ellátásukról gondoskodják, amely szolgálatukat igénybe veszi. De hát itt is igaznak bizonyul, hogy aki jól van lakva, nem érzi az éhséget.

**\* Kitüntetések a honvédségnél.** A hivatalos lap közli, hogy Csuta Ferenc honvéd, Bende István szakaszvezető, Nagy Sándor szakaszvezető, Király József honvéd, Lódi István tizedes és Lovádi János tizedes a 4. honvéd gyalogezredben a 2. osztályú ezüst vitézségi éremmel lettek kitüntetve.

**\* Megjött a tanítók háborus segélye.** A tegnapi posta örömet hozott a tanítóknak. A nagyváradi kir. tanfelügyelőséghez megjött a kormánytól az értesítés, hogy a nem állami és a felekezeti tanítók részére kiutalta a kormány a háborus segélyt, amely fejéenként 400 korona. A segélyben 51 nagyváradi községi tanító és 15 református és izraelita felekezeti tanító részesül. A segélyt 10 havi részletben kapják, most azonban az újév óta elmúlt négy hónapi részletet egy összegben fizeti ki részükre a nagyváradi kir. adóhivatal. A husvéti ünnepekre éppen jókor érkezett a vilány fizetésű tanítók részére ez a kis háborus pótlék.

**\* Örökbefogadás a kórházban.** Bercsán Tivadar Toplice Mihályiból ment a harctérre. Egy srápnell szétronsolta a lábát s Nagyváradra került a kórházba. Itt első dolga volt, hogy 11 éves törvénytelen fiát, Rusz Sándort törvényesítse. A meghatározandó szándék arra indította Kelepecz Dezső anyakönyvvezetőt, hogy kiment személyesen a kórházba s ott felvette Bercsánnal a jegyzőkönyvet. A többi beteg katona segédkezett ez aktusnál s nagy örömeik voltak, mikor megtudták, miről van szó. Most a jegyzőkönyvet Kolozs megye alispánjához teszi át az anyakönyvvezető, aki aztán elrendeli a törvényesítést.

**\* Fagyott.** Amitől a gazdák drukkolnak a nyári meleg napok alatt, két órázaka bekövetkezett. A levegő váratlanul lehűlt, nappal is 6 fokra süllyedt a hőmérséklet s a gyors lehűlés eleinte deret, majd fagyot hozott, amely a hegyvidéken s a megyében sok helyen kárt okozott. Sok gyümölcsfa virága fagyott le, ezenkívül a dió ment tönkre, úgy, hogy csak állandó jó idő mellett lehetne termésre számítani. Ez azonban aligha következik be, a hőmérséklet esténként újból süllyed és áprilisi fagyokra van kilátás.

**\* Ki rendelkezik a járási orvossal?** Érdekes konfliktus adta elő magát most a katonai parancsnokság és a központi járás főszolgabírája Nagy Márton között. A központi járásban ugyanis ma mindössze két orvos van és pedig dr. Kassay Kálmán és dr. Kazay Kálmán. Kassayt azonban katonai szolgálatra osztotta be a katonaság és mint ilyen az egyik kórháznak az orvosa. Kassay katonai szolgálata mellett a központi járásban is igyekezik eleget tenni. A központi járásban tudvalevőleg az utóbbi időben a hólyagos himlő elég nagy mérvet öltött, úgy, hogy a járási orvosra feltétlenül szükség van. Nagy Márton főszolgabíró felelőssége tudatában előterjesztést tett Kassay Kálmánnak a katonai szolgálat alól való mentesítése iránt. Ez az előterjesztés azonban mindezekig nem nyert elintéztést. Legutóbb egy szakkérdésben Nagy Márton főszolgabíró Kassay Kálmánhoz fordult véleményadás végett. Kassay azonban a véleményadást azval, hogy ő katonaságnál teljesít most szolgálatot és nem tud eleget tenni mindkét helyen, a véleményadást a leghatározottabban megtagadta. Nagy Márton főszolgabíró a katonasághoz is fordult, hogy valamilyen eredményt érjen el. A katonaság azonban még azt is kétségbevitte, hogy a főszolgabírónak vajjon joga van-e rendelkezni Kassayval. Nagy Márton tegnap az esetet bejelentette az alispánnak és egyben kérte Kassay felmentésének megszüretését.

**\* Egyenlő elbánást a drágasági segélynél.** A városi tanács drágasági segélyt javasol a mérnöki hivatal alkalmazottainak és a városi vegyésznek. Nem említi azonban a többi városi alkalmazottat, akik ugyanazon státusban vannak, ugyanazon körülmények tagjai, mint az előbbiek, csak az a bajuk, hogy 1912-ben nem vették fel őket — bizonyára nem az ő kívánságukra — a segélyezendők közé. E mellőzést akkor nem adták tudtukra, hogy mi lesz a következménye, nem tudták. Most kibújt a szeg a zsákból. Mi egyenlő elbánást kívánunk egyazon közhivatalos testület minden alkalmazottjával szemben s amit az egyik megkap, jusson abból a másiknak is. Szegény, dolgos emberekről van szó, a közgyűlés fogadja el a tanács javaslatát, de egészítse ki s amit nem látott meg a tanács, osztatlan jóakarral nézzen azokra a közgyűlés, akik éppen olyan tisztviselői a városnak, mint a jutalmazottak.

**\* A Szacsavay-asztaltársaság** április 14-én, pénteken este 8 órakor Szacsavay Imre vértanu emlékezetére társas-estélyt tart a Rimanóczy étterem külön helyiségében, amelyre az asztaltársaság tagjait meghívja az elnökség.

**\* Elhunyt vármegyei tisztviselő.** Mint öszinte részvétellel értesülünk, Patzkó Aladár vármegyei közigazgatási irattárnok életének 50. ik évében tegnap reggel meghalt. Az elhunyt évtizedeken keresztül volt érdemes tisztviselője a vármegyének. A közigazgatási irattár vezetését csak pár évvel ezelőtt vette át, azonban rövid ideig viselhette csak a tisztséget, mert súlyos tüdőbajt kapott s azóta idejének legnagyobb részét gyógykezeléssel fordította. Hiábavaló volt minden gondos ápolás és kezelés, Patzkó Aladár tegnap reggel meghalt. Még kedden este elég jól érezte magát, szerdán reggel, mikor a reggelit vitték neki, a szobalány már halva találta. A halálesetről nyomban jelentést tettek az alispánnak, aki a vármegye házára kitűztette a gyászlobogót. A temetésen a vármegyei tisztikar testületileg vesz részt és koszorút helyez a ravatalra. A gyászbeszéd a család a következő gyászjelentést adta ki:

Alólirottak mély fájdalommal tudatják Patzkó Aladárnak, Biharvármegyei irattárnokának 1916. évi április hó 12-ik napján reggel, életének 50. ik, boldog házasságának 18. ik évében hosszas szenvedés után történt elhunytát. A temetés 1916. évi április hó 13. ik napján délután fél 5. órakor a Tisza Kálmán-tér 1. számú háztól fog végzemenni. Az engesztelő szentmise áldozat az olasz plébánia templomban 1916. április hó 14. napján reggel 7 órakor lesz. Nagyvárad, 1916. április 12. Özv. Patzkó Aladárné szül. Goszler Irma özvegye. Patzkó Sarolta, Patzkó Elemér gyermekei. Patzkó Lajos, Patzkó Gyula és neje sz. Siarraha Augustya gyermekeikkel, Patzkó Géza és neje sz. Kirsten Anna gyermekeikkel, dr. Patzkó Antal és neje sz. Középsz Emma gyermekeikkel, testvérei és sógorai.

**\* Kopper Antal szabadlábos.** Budapesti tudósítónk jelenti: Kopper Antalné Szegedre ment, ahol férje a honvédbadosztály bíróság foglya volt. Kopperné a katonai bíróság előtt előbb tett vallomását megmástitotta és új vallomást tett. Kijelentette, hogy férje tettét öntudatlan állapotban követte el. A vallomás alapján a honvédbadosztály Kopper szabadlábba helyezte. Most a férj és feleség együtt élnek Szegeden, ahol be fogják várni a bíróság ítéletét.

**\* Ki szándékozik rokkant katonát alkalmazni.** A magyar királyi Rokkantsági hivatal 6577/1916. számú megkeresése alapján közlöm, hogy a háboruban rokkantá vált Mundrucz Pótert, ki szolgai állás betöltésére alkalmas, írni, olvasni tudó egyént alkalmazásba fogadni óhajtanó, ehelyi szándékát Réz Bertalan tb. alkapitánynál, rendőrség-jelentse be, Nagyvárad, 1916. április 12-én. Rendőrség.

**\* Bélyegmentes kérvények** a hadifoglyok kiadása és további alkalmaztatása tárgyában a törvényhatósági, gazdasági munkabizottsághoz benyújtandó beadványok bélyegmentesek. Miheztráts és alkalmazkodás végett a magyar kir. pénzügyminiszter 29.312—1916. számú rendelkezéssel kijelenti, hogy hadifoglyok kiadása iránt a közérdekű céllal létesített törvényhatósági, gazdasági munkabizottsághoz az 550—1916. számú miniszteri rendelet értelmében benyújtandó kérvényeket, továbbá a már kiadott foglyoknak további alkalmaztatása tárgyában teendő bejelentéseket, az illeték dijj. 14. tét. k) pontja

alapján a bélyegmentesség kedvezménye illeti meg.

**\* Temetések.** Nagy részvét mellett ment végbe Kelemen András városi de-  
tektív nejeének temetése. A végtisztességen  
megjelentek a rendőrségi tisztviselők, a  
rendőr legénység és számos jóbarát. A  
gyászszertartást dr. Lestyán Endre plébános  
végezte, mely után az impozáns gyászmenet  
az olasz temetőbe vonult Márki Jenő föld-  
művelési miniszterium nagyváradi kirendelt-  
sége egyik fiatal tisztviselője nejeének Völcsi  
Thanhoffer Annának temetése. A temetésen  
megjelentek a földművelésügyi miniszterium  
nagyváradi kirendeltségének tisztikara, to-  
vábbá az ösmerősök és jóbarátok nagyszám-  
mal. — Mindkét díszes temetést Veiszlovits  
Adolf és fia első nagyváradi temetkezési  
vállalata rendezte a fölé már megszokott  
pontossággal és figyelemmel.

**\* Csecsemőhulla a hid mellett.**  
Mostanában csaknem minden héten beszám-  
olunk egy olyan esetről, hogy itt, vagy ott  
csecsemőhullát találtak. Természetesen a leg-  
több esetben nem sikerül a gyermekkivevő-  
nek a nyomára jutni. Ma hajnalban szintén  
találtak egy csecsemőhullát a Széles utcai  
vasút mellett. A lovasrendőrök bukkantak  
rá őrártatuk alkalmával a papirosba burkolt  
hullára. A kis holttestet beszállították a vá-  
rosházára, ahol a tiszt orvos megállapította,  
hogy a csecsemő természetes halállal mult  
ki. Nem tudni, hogy az anya miért tette ki  
halott gyermekét. Az eljárás megindult.

A legjobb **molyirtó** szerek u. m. **mirt**,  
Bagaria Papir, Molygyökér, Tabaco, Moff,  
Tarmalit, Camfor, terpetin, Zacherlin, stb. már  
kapható Farkas István „Apolló” drogeriájá-  
ban Nagyvárad, Rákóczi ut 7/B.

**\* Gyurjad Gyurka.** Piszkáld ki  
Ellőtök a jobbkaromat. Ott ahol a Dnyesz-  
ter vize zug. Csukaszürke ember. Hőborus  
mozifelvő. Rendkívül érdekes lemez új-  
donságok Rákóczi ut 7. az udvarban SIMON  
GYULA hangszerkészítőnél. Hangszerek,  
hegedők, gramafonok, hurkülönlegességek.  
Gramafonok, hangszerek olcsó szakzszerű  
javítása.

**Ferolin** a legjobb és legbiztosabb  
toilette-szer kéz-, láb- és hónalj-izzadás  
ellen. Hüsit! Szagtalanít. Kapható Farkas  
István „Apolló” drogeriájában Nagyvárad,  
Rákóczi-ut 7/B.

### A Royal kávéházban

ma este

debreceni ifju Magyar Imre  
teljes zenekarával személyesen  
hangversenyez.

**\* Kiadó** Szarvas-sor 15. sz. alatt üzlet-  
helyiség lakással együtt május 1 től. Érte-  
kezhetni a Polgári takarékpénztárnál.

**Könyvelést,** levelezést a délutáni  
órákban elvállalok. Cim a kiadóhivatalban.

**Husvétli illatszerek,** parfüm és  
manikür-készítők, kölnivizek nagy választé-  
kben a legeszesebb kivitelben kaphatók  
Farkas István „Apolló” Drogeriájában Nagy-  
várad, Rákóczi-ut 7/B

## Eladó széna.

Várostól 10 percnnyire.

Cim a kiadóban.

# SZÍNHÁZ.

## Heti műsor.

Csütörtök délután: Bánk Bán (Ifjúsági előadás.)

Csütörtökön este: János vitéz Károlyi Leona fellépte) bérletszűnetben.

**Trilby.** Valamikor Trilby-láz valóságos gyermekbetegség volt Nagyváradon — 17 évtől fölfelé számítva. Az aranyfiatal-  
ságba lépni készülő sorbaa lévőek akkor Trilbyért lelkesedtek . . . hova szórta szét őket azóta a béke is, a háboru is? De Trilby csak visszajött s ha ma a darab már kissé megfakult is, ha sok naivitást találnak is benne azok, a kik mindezt nem vették észre a naivabb időkben: azért a darab két főszerepe ma is leköti a figyelmet olyan alakításban, mint a minöben tegnap láttuk. **Polgár** Mariska a címszerepben ma is Trilby lázat tudna csinálni, ha éppen most nem állana küszöbön azok sorozása, a kik erre a lázra hajlamosak. Nemesak rendkívül bájos volt egész alakítása, hanem bele tudott mélyedni szerepének lelkébe is. **Sik** Rezső Svengálja is egészen kifogástalan, meg volt játékában, hanghordozásában maszkjában egyaránt ennek a sajátságos szerepnek minden jellegzetes vonása. Bihari Ákos, Tóth Elek, Varsa, Farkas Pál, Pogány Janka, Leövey, Bánházi Teréz járultak még hozzá az előadás sikeréhez.

## EGYESÜLETEK

### A Katolikus Kör választmányi ülése.

A Katolikus Kör választmánya tegnap délután tartotta rendes ülését. Jelen voltak:

Dr. Lábán Lajos világi elnök, dr. Karácsonyi János egyházi elnök, dr. Imrik Péter, dr. Molnár Imre, dr. Kiss Döme, dr. Lestyán Endre, Frankó Endre, dr. Krüger Aladár, Tóth Imre, Sünger Bertalan, Oláry Gyula, Karger Sándor, M. Jánosy Aurél, Kelemen Kálmán.

Az ülés elején az elnök meleg szavakkal üdvözölte dr. Karácsonyi Jánost, dr. Vucskies Gyulát és dr. Krüger Aladárt, abból az alkalomból, hogy a Vörös Kereszt érdemével tüntették ki.

A folyó ügyek elintézése után új tagokul felvették:

Mocsáry Károly, Tóth Kálmán, Korda Kálmán.

### Legújabb táviratok.

#### Hogyan szenvedtek hadifoglyaink Szerbiában?

Budapest, április 12. (Saját tudósítók-tól.) Bécsből jelentik: Szerbiában sok ezer hadifoglyunk pusztult el a sok nélkülözés és ragályos betegségek következtében. Így pl. Nisben egy 90 lóra berendezett istállóban 2500 hadifoglyot helyeztek el. Ezeket az éltan tetvek lepték el és sokan megrohadtak. Az intelligens embereket a szerbek öbnyire csatornatisztításra használták fel.

A szerkesztésért felelősök felkeltve.  
Dr. PAPP KÁROLY.



M. Kir. Marhasó nagyáruda,  
Sónagyraktár.

Spitzer Sámuel és Fia  
Nagyvárad.

### Ajánl:

Legjobb minőségű gépolajokat, benger és motorolajokat, millemiumi égőolajat (Pyrolin), merevgépzsirt (tavotte). Elsőrendű kocsi-kenőcsöket, eredeti németországi, importált, répamagvakat, állami-lag ólomzárolt, legelső rendű luczernamagot és minden más gazdasági cikket.

### Haszonbérlet.

A Nagyvárad i. sz. Káptalani Nagyprépostság javadal-  
mához tartozó tenkegöbbedi uradalmi birtok mezőgazdasági használat alá tartozó része, mely a meghatározott más célra kihagyandó területeket leszámítva 1430 kat. hold és 1185 □ öl területet tesz ki, — minden hozzátartozó épületekkel együtt 1916 október 1-től kezdődőleg tíz évre haszonbérletbe kiadó.

A haszonbérleti föltételek a l. sz. Káptalani urad. iktató hivatalban megtudhatók; a haszonbérlet tárgyai a birtok kezelésével megbízott bihar-sályi-i kápt. urad. főerdész közbejöttével bármikor megtekinthetők.

A kik ezen birtokot kihaszonbérletre óhajtják, — zárt ajánlataikat, melyben a megajánlott haszonbér egy meghatározott végösszegben teendő ki, s a mihez ez ajánlott bérösszegnek legalább 10%-a készpénzben, vagy óvadékképes értékpapirokban csatolandó ftdő dr. Karácsonyi János kanonok urhoz legkésőbb 1916 május hó 15-ik napjáig beadhatják. Később beérkezett ajánlat figyelembe nem vétetik.

Urad. ügyvédi hivatal.

